

AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL II PENSIJŲ KAUPIMO PAKOPOS ĮSTATYMO NR. X-81 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys.

II pensijų kaupimo pakopos įstatymo Nr. X-81 pakeitimo įstatymo projektas parengtas siekiant patobulinti II pensijų kaupimo pakopą didinant sistemos patrauklumą ir lankstumą, užtikrinant orią senatvę ateityje ir įgyvendinant Konstitucinio Teismo nutarimą, numatant galimybes pasitraukti iš kaupimo II pensijų pakopoje, kai kaupimas tampa apsunkintas ar betikslis.

Siūlomi pakeitimai leistų atsiimti sukauptus pinigus kritinės ligos, netekto dalyvumo, vaiko vestuvių ar saulės baterijų, elektromobilio ar buto pirkimų atvejais. Taip pat leistų laisviau nuspręsti, kada galima atsiimti dalį sukauptų pinigų.

Taip pat suteikiant gyventojams lankstumo dėl sprendimo kaupiti ar nekaupiti II pakopoje yra sukuriamas mechanizmas, kuris, tikėtina, solidžiai papildytų šalies biudžetą tas lėšas nukreipiant tiesiogiai į Gynybos fondą. Atsižvelgiant į šiandieninę geopolitinę situaciją krašto gynybai būtina skirti maksimalų dėmesį, o mokestinė tvarka atsiimant lėšas leistų kiekvienam prisidėti prie gynybos stiprinimo ir siekio artimiausiu metu pasiekti iki 6 proc. BVP šalies gynybai.

2. Parengto projekto tikslas ir uždaviniai.

Teikiamo įstatymo projekto tikslas ir uždaviniai – tobulinti kaupimo II pensijų pakopoje tvarką, didinti jos patrauklumą, įgyvendinti Konstitucinio Teismo nutartį, užtikrinti orią senatvę Lietuvos piliečiams ir padidinti surenkamas lėšas Lietuvos gynybos fondui.

3. Kaip šiuo metu yra teisiškai reglamentuojami projektuose aptarti klausimai.

Šiuo metu įstatyme II pakopos pensijų sistemos dalyviams nenumatyta galimybė iki pensinio amžiaus išsiimti išmoką, sukauptą pensijų fonde. Esama įstatymo nuostata, kaip pripažino Konstitucinis eismas, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Šiuo metu pensijų kaupimas baigiasi, kai:

- 1) dalyvis sukanka senatvės pensijos amžių ir pagal pensijos išmokos sutartį jam išmokama visa pensijų išmoka;
- 2) dalyvis miršta;
- 3) teismo sprendimu pensijų kaupimo sutartis pripažįstama negaliojančia;
- 4) Europos Sąjungos institucijų darbuotojų ir Europos Parlamento narių pensinių teisių išsaugojimo ir perkėlimo įstatymo nustatyta tvarka dalyvio vardu sukauptos piniginės lėšos pervedamos į Europos Sąjungos institucijų pensijų sistemą.

Šiuo metu pensijų fonduose sukauptą turtą Lietuvos gyventojai gali išsiimti vienkartinę išmoka tik esant ribotai sukauptai pinigų sumai ir suėjus pensiniam amžiui.

Pagal šiuo metu galiojantį įstatymą, dalyviui, kurio vardu pensijų fonde sukauptas pensijų turtas yra mažesnis arba lygus 5 000 eurų, nustatyta tvarka mokama vienkartinė pensijų išmoka.

Dalyviui, kurio vardu pensijų fonde sukauptas pensijų turtas yra didesnis kaip 5 000 eurų, bet mažesnis kaip 10 000 eurų, nustatyta tvarka mokamos periodinės pensijų išmokos.

Dalyviui, kurio vardu pensijų fonde sukauptas pensijų turtas yra lygus arba didesnis kaip 10 000 eurų, pensijų fonde sukauptas pensijų turtas išmokamas tik jam įsigijus pensijų anuitetą iš pensijų anuitetų mokėtojo. Standartinis pensijų anuitetas įsigijamas už visą dalyvio vardu pensijų fonde sukauptą pensijų turtą. Atidėtas pensijų anuitetas įsigijamas už dalį dalyvio vardu pensijų fonde sukauptų lėšų, jų dydį nustato pensijų anuitetų mokėtojas. Likusi pensijų turto dalis išmokama periodinėmis pensijų išmokomis nustatyta tvarka.

Taip pat šiuo metu kaupimas yra iš esmės savanoriškas, pernelyg mažai kontroliuojama kaupimo bendrovių veikla, į kaupimą nėra integruojamas savivaldybių įnašas.

4. Kokios numatomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos, kokių teigiamų rezultatų laukiama, kokios galimos neigiamos pasekmės.

Siūlomu įstatymo projektu siekiama įvesti visuotinį (išskyrus numatytą išimtį pereinamuoju laikotarpiu) Lietuvos piliečių dalyvavimą II pensijų kaupimo pakopoje.

Dalyvavimas II pakopoje būtų privalomas visiems Lietuvos piliečiams nuo 18 m. paliekant valstybės skatinamąją įmoką. Vis dėlto kaupime būtų kur kas daugiau lankstumo, nei yra dabar, nes yra numatytos galimybės atsiimti sukauptas lėšas esant norui bei esant poreikiui.

Tad atlikus pakeitimus bus užtikrinta žmogaus konstitucinė teisė dėl svarbių priežasčių disponuoti II pakopos pensijų fonde sukauptomis lėšomis iš karto (gavus dalį ar visą sukauptą sumą), nesukakus senatvės pensijos amžiui.

Taip pat visuotinumą užtikrins oresnę visų Lietuvos gyventojų senatvę, nes žmonėms bus užtikrintos skirtingų šaltinių pajamos ir jie nebus priklausomi tik nuo „Sodros“ pensijos, kuri prognozuojama ateityje gali užtikrinti nuo 30 iki 40 proc. buvusių pajamų. Pradėjus ankstyvą kaupimą II pakopoje tikėtina, kad pavyktų užtikrinti iki 70 proc. ar net daugiau buvusių asmens pajamų senatvėje.

Be to, naujai siūloma sistema leistų anksčiau pradėjusiems kaupti priimti sprendimą dėl noro tęsti kaupimą ar jį stabdyti, taip būtų užtikrinta žmogaus laisvė rinktis, nes jis kaupimą buvo pradėjęs esant kitoms teisinėms sąlygoms.

Galiausiai, kaip vienas iš neigiamų tokios siūlomos sistemos punktų yra išskiriama baimė, jog pernelyg daug pinigų bus atsiimta iš fondų ir taip dirbtinai užkurta ekonomika, dėl ko būtų laikinai padidinta infliacija bei vėliau rizikuojama recesija. Vis dėlto siūloma apmokestinimo tvarka šią problemą sprendžia bei leistų ryškiai padidinti Gynybos fondo lėšas.

Skaičiuojama, kad jei iš pensijų fondo pasitrauktų apie 60 proc. kaupiančiųjų, Gynybos fondas pasipildytų apie 4 mlrd. eurų. Taip pat dėl sumažėjusio valstybės prisidėjimo prie II pensijų pakopos kasmet būtų sutaupoma po maždaug 300 mln. eurų valstybės biudžeto lėšų.

5. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įstatymo įgyvendinamųjų aktų, kas juos turėtų parengti.

Priėmus Įstatymo projektą, atitinkamos institucijos pagal kompetenciją turės parengti įgyvendinamuosius teisės aktus.

Teikia Seimo Mišrios grupės narys